

Toimintakertomus

Varhaiskasvatuspalvelut 2025–2026

Varhaiskasvatuspalvelut muodostuvat kunnallisesta ja yksityisesti tuotetusta päiväkotitoiminnasta sekä perhepäivähoidosta. Esiopetus toteutetaan osana varhaiskasvatuspalveluita kunnallisissa toimipaikoissa. Ruotsinkielinen varhaiskasvatus järjestetään ostopalveluna Lahden Folkhälsanissa. Mikäli lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa, maksetaan perheelle lakisääteistä kotihoidon tukea alle 3- vuotiaasta lapsesta. Samoin yksityisen hoidon tukea voidaan kunnallisen varhaiskasvatuksen vaihtoehtona maksaa tietyin edellytyksin.

Keskeiset muutokset palveluissa

Kunnallisia päiväkoteja oli toiminnassa 7 ja yksityisiä 4. Kunnallisia perhepäivähoitajia oli 7 ja kaupungin alueella toimivia yksityisiä perhepäivähoitajia kolme sekä yksi ryhmäperhepäiväkoti. Toimintakauden alkaessa astuivat voimaan Kuivannon päiväkodin lakkautumisesta seuranneet uudelleenjärjestelyt, jotka vaikuttivat sekä lapsiryhmiin että henkilöstön työjärjestelyihin. Lintulan päiväkodin yhteyteen sijoittuvan kodan rakentaminen käynnistyi kevätkaudella 2026.

Varhaiskasvatuksessa aloittaa uusia lapsia ympäri vuoden, jonka vuoksi palveluiden piirissä olevien lasten määrä kasvaa toimintakauden aikana.

	lapsia 15.9.2025	lapsia 15.12.2025	lapsia 15.5.2026
Kunnallinen varhaiskasvatus ja esiopetus	472	489	518
Palveluseteli	147	152	157

Varhaiskasvatuksessa ikäluokkien pienenemisen lisäksi palveluiden käyttöön vaikuttaa osallistumisaste. Osallistumisasteen kasvu kohdistuu käytännössä enää alle 3-vuotiaisiin lapsiin. Vaikka lasten ikäluokat ovat pienentyneet, palveluiden piirissä olevien lasten määrä on säilynyt suhteellisen vakaana. Toukokuussa 2026 varhaiskasvatuspalveluissa (kunnallinen ja palveluseteli) oli 679 lasta, kun vuotta aiemmin lapsia oli 687. Vähennystä on siten vain kahdeksan lasta.

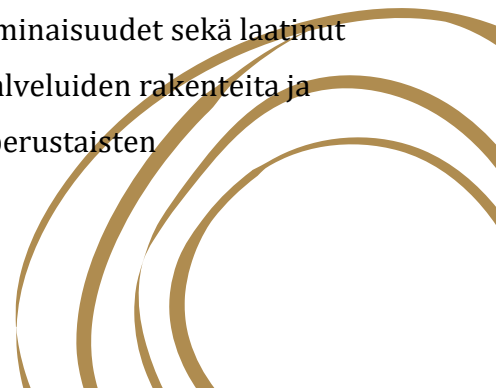
Kelan yksityisen hoidon tuen piirissä oli keskimäärin 25 lasta ja kotihoidon tuella keskimäärin 98 lasta.

Noin 11 % (osuus 15.5.2026) lapsista oli varhaiskasvatuksen tukipalvelun, tehostetun tai erityisen tuen piirissä. Esiopetuksessa astui voimaan oppimisen tuen uudistus. Lainsäädännön yhteensovittamista arjen käytänteiksi esiopetusikäisten lasten ryhmissä edistettiin toimintavuoden aikana.

Lapsiryhmien täyttöaste jäi reuna-alueilla enää vain hieman matalammaksi kuin Keskustassa. Täyttöasteella tarkoitetaan mitoituksessa olevan henkilöstömäärän mahdollistamaa lasten enimmäismäärää kussakin yksikössä. Keskustan ja Pennalan alueen keskimääräinen täyttöaste oli toukokuussa 2026 99 % kun taas Vuorenmäen ja Länsi-Orimattilan keskimääräinen täyttöaste oli samaan aikaan 95 %.

Laadunhallinta ja pedagoginen toiminta

Varhaiskasvatuspalveluiden toimintaa velvoittavia asiakirjoja ovat varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetuksen opetussuunnitelma. Koulutuksen kansallinen arviointikeskus Karvi on kuvannut laadukkaan varhaiskasvatuksen ominaisuudet sekä laatinut niiden pohjalta laadunarviointijärjestelmä Valssin. Varhaiskasvatuspalveluiden rakenteita ja ydinprosesseja arvioidaan säännöllisesti vuosittain Valssin tutkimusperustaisten

arviointityökalujen avulla. Jokaiselle lapselle laaditaan Lapsen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU) ja/tai Lapsen esiopetuksen oppimissuunnitelma (LEOPS). Toimintakulttuuria ja pedagogista toimintaa suunnitellaan, arvioidaan ja kehitetään lapsiryhmätasolla ja se dokumentoidaan tiimin pedagogiseen suunnitelmaan. Päiväkodin johtajan velvollisuutena on yksikkötason toimintasuunnitelman- ja kertomuksen kirjaaminen. Yksikkötason toimintasuunnitelmia- ja kertomuksia on hyödynnetty tätä palvelualueen toimintakertomusta laadittaessa.

Kuva: Pedagogisen suunnittelun tasot varhaiskasvatuksessa

Varhaiskasvatuspalveluissa on ylläpidetty ja edelleen kehitetty laadunhallintaa sekä käytettyjen mittareiden mukaan onnistuttu tukemaan lasten hyvinvointia. Valssi laadunarviointijärjestelmän Liikuntakasvatus-arviointityökalu toteutettiin kaikissa kunnallisissa päiväkodeissa syksyllä 2025. Tulosten perusteella varhaiskasvatuspalveluiden vahvuutena on lasten kokema ilo ja riemu ohjatuissa liikuntatilanteissa. Lisäksi aikuiset tarttuvat aktiivisesti spontaneihin liikuntaideoihin sekä rohkaisevat lapsia liikkumaan ulkoilun aikana. Arvioinnin mukaan systemaattista kehittämistä tarvitaan lasten liikkumisen pedagogisen dokumentoinnin vahvistamisessa sekä oppimisympäristöjen liikunnallisuuden kehittämisessä yhdessä lasten kanssa. Lisäksi päivittäistä reipasta liikuntaa varhaiskasvatuspäivän aikana tulee lisää.

Yksiköt ovat hyödyntäneet Valssi arvioinnin tuloksia kehittämistyössään ja arvioineet kehittämistoimia säännöllisesti. Toimintavuoden 2025-2026 lopussa havaittiin seuraavia liikuntakasvatusta tukevia vahvuuksia sekä jatkossa huomioitavia kehittämisen painopisteitä:

- Ulkopedagogiikka on vahvistunut – liikuntavälineet ovat paremmin käytössä ja aikuisten aktiivinen osallistuminen liikuntaleikkeihin on lisääntynyt.
- Liike sisällä on lisääntynyt. Aktiiviset siirtymät ja liikunnallisten tarjoumien lisääntyminen ryhmätiloissa näkyy yksiköissä. Ryhmät hyödyntävät päiväkotien liikuntasaleja entistä tehokkaammin.
- Liikuntavälineistöä on päivitetty.
- Lapset pääsevät jo vahvemmin mukaan liikunnan suunnitteluun ja arviointiin, tätä tulee edelleen vahvistaa.
- Pedagogisen dokumentoinnin vahvistaminen edellyttää vielä yhteistä keskustelua, sopimuksia ja käytäntöjä. Erityisesti pedagogisen dokumentoinnin näkyväksi tekemiseen huoltajille tulee kiinnittää huomiota.

Kehittävä Palaute- tutkimusmenetelmä arvioi varhaiskasvatuksen laatua lapsivaikutusten näkökulmasta. Toimintavuonna 2025-2026 kerätyn aineiston mukaan kuormittava liike varhaiskasvatuspäivän aikana sekä liike sisätoiminnassa on lisääntynyt. Lisäksi osallistuvat ja lasten kanssa toimintaan syventyvät aikuiset tukevat lasten hyvinvointia. Aineiston perusteella lasten osallisuuden mahdollisuuksia on hyvä vahvistaa edelleen.

Henkilöstö

Kokoaikainen henkilöstötarve kunnallisessa varhaiskasvatuspalveluissa on ollut toukokuussa 124. Osa-aikaisuusien vuoksi todellinen henkilömäärä on ollut samana ajankohtana hieman suurempi.

Syksyllä 2025 toteutetun henkilöstökyselyn mukaan esihenkilöt ovat varhaiskasvatuksessa

lähestyttäviä ja tukevat avointa vuorovaikutusta. He osoittavat myös luottamusta työntekijöihinsä antamalla heille vastuuta ja tilaa toimia itsenäisesti. Työyhteisössä vallitsee vahva tukiverkosto – apua ja tukea saa nopeasti ja luontevasti. Sovituista asioista on pidetty kiinni johdonmukaisesti, mikä on vahvistanut luottamusta ja selkeyttä arkeen. Kehittämiskohteena on henkilöstön kokemus arvostuksesta. Työtilat, välineet ja olosuhteet vaativat edelleen kehittämistä, jotta ne tukevat työn tehokkuutta ja hyvinvointia.

Henkilöstölle on järjestetty työhyvinvointitapahtumia ja se on osallistunut monipuolisiin koulutuksiin, jotka tukevat sekä pedagogista osaamista että työhyvinvointia. Toimintavuoden aikana valmistuivat ensimmäiset varhaiskasvatuksen sosionomit, jotka olivat osallistuneet työnantajan tukemaan pätevyitysmiskoulutukseen LAB-ammattikorkeakoulussa. Myös seuraava pätevyitysmiskoulutus käynnistyi ja opintonsa aloitti kaksi vakinaista työntekijää. Varhaiskasvatuksen työntekijöitä opiskelee säännöllisesti myös varhaiskasvatuksen opettajien muuntokoulutuksessa ja myös näitä opintoja tuetaan erilaisin järjestelyin.

Keskeisimmät täydennyskoulutukset toimintakaudella ovat olleet pedagogisiin menetelmiin ja tukeen liittyvät koulutukset, kuten tukiviittomien käyttö ja kohdennetun tuen menetelmät, MAPA-koulutus haastavasti käyttäytyvien lasten kohtaamiseen, liikuntakoulutus sekä lasten hätäensiapu- ja lääkehoitokoulutukset. Ryhmätyönohjausta on järjestetty päiväkodin johtajille ja konsultoiville erityisopettajille.

Henkilöstön sairauspoissaolojen raportointi ja seurantatapa uudistui toimintavuoden päättyessä. Sairauspoissaolot kääntyivät kevätkaudella 2026 laskusuuntaan, ollen noin 300 kalenteripäivää vähäisemmät verrattuna edelliseen ajankohtaan. Työkykyselvitykset ja johtamisen tuki ovat päättyneellä toimintakaudella toteutuneet yhteistyössä työterveyspalveluiden kanssa. Edelleen henkilöstöresurssia joudutaan suunnittelemaan ja tasaamaan päivittäin sekä palkkaamaan sijaisia mitoituksen ja aukioloaikojen takaamiseksi. Poissaolot tarkoittavat koko henkilöstön näkökulmasta jatkuvia muutoksia ja työjoustoja sekä vievät runsaasti esihenkilöiden työaika. Sijaisten saannissa oli ajoittaisia vaikeuksia ja

herkemmin reuna-alueilla. Varhaiskasvatuspalveluissa oli toimintakauden päättyessä kiertäviä sijaisia käytössään 4. aikana.

Turvallisuus ja varautuminen

Varhaiskasvatuspalveluissa on laadittu turvallisuuden vuosikello ja ohjeistus yksiköissä toteutettavien vuosittaisten turvallisuustoimien suunnittelemiseksi. Päiväkodeissa on tehty riskiarvio (09/2025). Poistumisharjoitukset, sisälle suojautumisen harjoitukset ja turvallisuuskävelyt on toteutettu kaikissa yksiköissä. Myös lääkehoitosuunnitelmat on päivitetty yksiköissä tarvittavilta osin. Toimintavuoden aikana kartoitettiin kaappisänkyjen tilanne sekä tarkennettiin ohjeistusta niiden kasaamisessa. Myös mahdolliseen drooniuhkkaan varauduttiin aivan toimintavuoden lopussa päivitetyllä ohjeella.

Sisäilmaan liittyviä korjauksia jatkettiin erityisesti Lintulan päiväkodissa. Toimintavuoden aikana ei kirjattu yhtään varhaiskasvatuslain (57 a § ja 57 b §) mukaista epäkohtailmoitusta. Työturvallisuusilmoituksia kirjattiin ja käsiteltiin 16 kappaletta, liittyen pääsääntöisesti henkilöstöön kohdentuvaan väkivalta- ja uhkatilanteisiin.

